

N. A. FILATOV

KŁEVER

KOMIQIZ — 1936 — KUDЬMKAR

N. A. FILATOV

KŁEVER

KOMI-PERM JACKĘ OKRUGĘN KOLXOZ-
ZEZ PONDA TURUN VŁĘ I KĘZĘS VŁĘ
KŁEVERLƏN AGROTEXNIKA

Vuzətis A. N. Zubov

KÜDƏMKAR — 1936 — KOMİOİZ

GƏRD KЛЕVERLӘ PAŞKЬTZЬK TUJ DA VЬLЬNZЬK AGROTEXNIKA

Gərd klever mijan mu vylən em zev pəriş zytel. Eşə una vo osti kressana mijan okruğış aslas praktikaň tədis, kyeem ızyt polza vajə muşin plodorodija lebtəmən da poda produktivnost lebtəmən klever. No ne vydən kerkə verməvlis vəqitnə kleverə: ətikkezlən ez tərmə mu, mədikkezlən nəm vylə vəvnəvplə klever kəzəs. Pjostropolloa da trjexplo-loa şistemaň mesta klever kəzan uvtə ez kolı ılı i kovşıvlis sylə əeskətçənə kytənkə okol-nəj muez vylən. Əni vydəs enə padınətana rıykəttesə klever kəzan tuj vylis vyrətəma. Roznitçəm, torja kressanskəj xozaistvoez tujə, koklapa paşa polosaokkez tujə mijan əni gəriş kollektivnəj xozaistvoez, zev paşkət ıv maşşivvez. Kolxoz ıvvez vylə pırtşənə şevo-cvorottez, kytən kleverlə şetşə əddən poçtnəj mesta. Kər mijan okrugъn şevoovorottez loasə pırtəməş vydən, sek klever kəzan lebas 29000 gaəz.

Kolxozzezlən eta zev یزت i otvestvennəj zadaça, kədə resajtəm berdə kolə kutçəpə ne-medlenno vəd və ləsevisitskəj nastojcivostən. VKP(b) SK lən da SSSR SNK-lən postanovlenno, 1936 godşa mart 31 lunə, klever kəşan paşkətəmlə şetə vil tolçok. Sija zev jona zainteresovəvajtə klever kəzəs vədiliş kolxoziñik-kezəs xozajstvennəja. Eta postanovlenno şərti kolxozzez, kədəna gosudarstvolə vuzaləpə klever kəzəs, kontraktacijə objazatələstvo tərtəm vərəp voştəpə premija—nadavka. 1 centnerəz vuzaləm ponda—25 %, zagotovişənəj cenaliş, 1-şan—3 centnerəz—50 proc. zagotovişənəj cenaliş, a şetə-kə kuim centnerşa unazək, sek premija məntişsə 100 proc. zagotovişənəj cenaliş. Mədnəzən-kə, eta şərti petə: kolpə-kə kolxozlə klever kəzəs vylə toko 5 ga da boşnəsə vylış 3 centnerən, vermas vuzavnəpə gosudarsvolə kəzəssə 10000 rub vyləsa unazək. A etən zev یزt əkonomiçeskəj zainteresovan-nost kolxozlən.

Partija da praviştvo postanovlennoy siş-zə mənşəsə, sto „klever, kədə em vaznej-səj uslovija lən urozajlə, poda produktivnostlə i obvəj uslovija muşin plodorodnostlə osovenno neşədmuşuna polosayı, vəd godə əimləssə zev یزt əgəmən, kəzəs vylə koləminnez əkiş-şənə turun vylə i kolxozzez koləpə kəzəstəg, a gosudarstvolə ləs sijə rırtın grañica sajsan.“ Vədəs etən vinovatəs i mijan okrugis kol-

хоззез. Въд godə mijan kəzəs vylə koləm klever ʒimlaşsıs şorən i əsəmən, kəzəs vartüs nə sek, kər kolə, a mukəd kadə kołççəvlis əikəz veş, kəztag. Kəzşəvlis klever kəzəs şorməmən, uxod organizujəm ez vəv, eta roniş vydəs klever kəzəm okrugılp paşkalis əd-dən uməla. Əni etalə puktəma koñec.

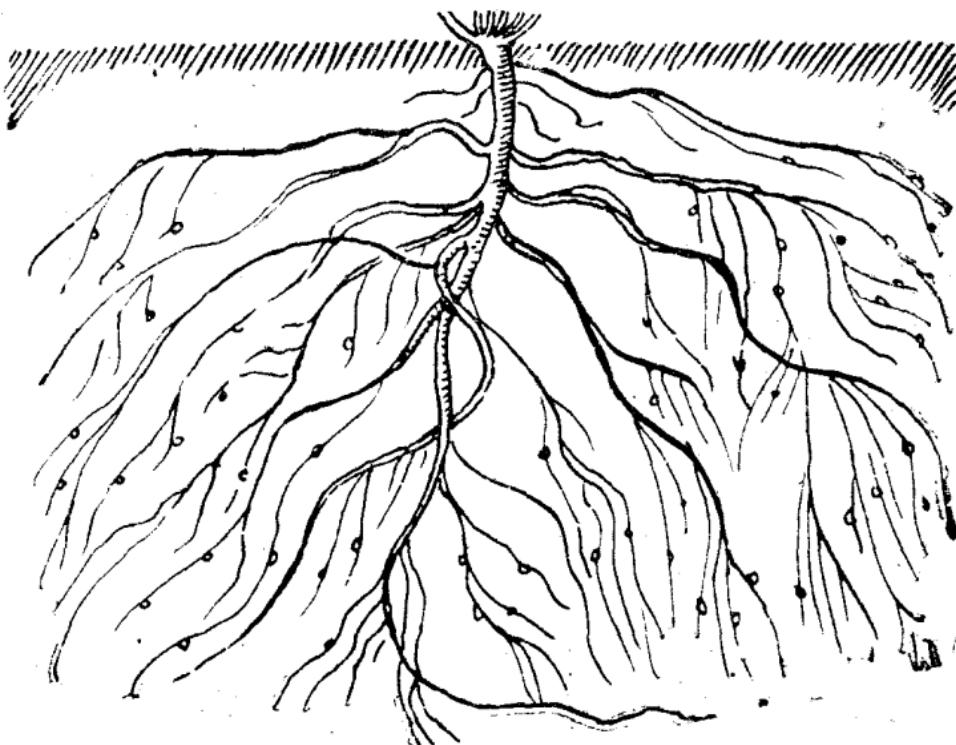
Klever ьvvez paşkətəmkət eəe kolə vyd kolxozniklə şerjognəja kutçəpə velətnə kleverliş agrotexnika, kyz sijə vəditiň turun vyləda kyz vəditiň kəzəs vylə i levtynə sijə vil stupeň vylə. Toko sek, kər pondas sobludaňtçəpə vyd pravilobs klever agrotexnikalən, pozas tuiň vəşnə vylən urozaj eta zev dona mijanlä kulturalış.

МЬJ SETƏ KLEVER

Ətik. Vyd kolxoznik tədə, sto medvə levtynə esə vyləzək urozajnost, kolə çozzək peňnə pravilnəj şevoovorottez vylə. Şevoovorottezə, kədna mijan okrugə ryrtçənə (kəzəsa-łonaklevera şevoovorottez), klever pondas kəzşəpə 14 proc. vylə, məndəzən-kə sır, vyd gektarlən 14 sotka loas kəzəma kleverən. Eta şərti loə vezərtana, sto klever kəzəm paşkəttəg şevoovorottez ryrtň oz pondə pozň, a eta loə, sto vylən da ustojçivəj ɳan urozajjezlə kolxozınlı osnovabs oz lo—kolı sija oz ryrt şevoovorot. Avu klever, oz lo kol-

хозып і шевооворот. Сізкә, «klever» кәзәт
ем основа округаным kolxozzezas шевоово-
роттеz организујтамъп.

Мәдик. Не жеа kolxoznikkez казавлисә,
сто klever вәгъп вира кайә ңаң i һон, klever

вәгъп ьввеz овләнь səstәmәs — jogturun
пъ vьliş әзә, а тиys вүтте къз тәдрәv ҹи-
зас — loas posni komoka, әreka-әreka, къз
виlin гәрәм вәгъп. Мыла eta siш? Eta petә
siш sijәn, sto klever oz kol musә azottәg,
kәdәn mijan muez bednәjәs, a sodtә sijә.
Klever вүззез vьльп emәs posniшlik kluвeңok-

kez-gərədokkez, a пън оләпь kliveңkovәj вак-
terijaez, kədna vozduxiş voştəпь azot i puk-
təпь sijə muşinә. Etaşa, klever yuzzeznas рүгә
zev рүдьна ти рьеkә i səskә setçiniş şojan-

juan səkkez, tıj ozə vermə kərń ıanızlak-kez. Klever as bəras muə kolə assis vuzjasə vədəs, kəda sişməm vərən mulə şətə zev una koknita boşana şojan-juan. Siş, naprimer: ruşəg-kə ətik gektar vylə aslas vuzajaən kolə muə azot 15,9 kilogram, zər—16,2 kilogram, to klever nı şərti kolə azotsə dasışən unazık, mədənəzən-kə, 160—200 kilogram. Sişkə, kleverən mu nažmitçə, i sravqitnə-kə mədik kulturnaez urozaj vylə klever vuzzezliş dejstvujtəmsə nažom dejstvujtəmkət, to petə, sto müşinə kolə pukťńp ne jeeazık 36 tonna bur nažom. Ena goddezə-kə mi nažmitlim okrug paşa 15—16 tıšeça gaən, to kər pırtamə kleverən şevoovo-rottez, pondam dopolnişəno nažmitnə klever vuzjaən muesə esə 15. tıšeça ga, mədənəzən-kə, kəkişən unazık pondam pırtńp muə azot. A etə loas ızət oşkəv oşlaq vylən urozajjezlanə.

Kuimət. Kleverlən vynə vuzjaős, kəda zev pıdına pırə muə, otsalə müşinlə pərtçənə struktur nəjə. Boşnə-kə kiə klever uvtiş bura ղevzətəm müşin da ızmitnə sijə, to pondas sija bura pazavnə. Pazalə seeəm müşinəs posnişik komoçokkezə, arkmənə. Kəz və ərekkez, etə şərti seeəm müşinsə siž posni-komoka-əreka müşinən i suənə. Seeəm müşinə koknita sişə vozdux, koknita jizə i dyr vişə va. Mədənəzən-kə sunə, klever remontirujtə müşinsə, kerə sijə əddənəzık zəzəqesposobnəjən i plodorodnəjən.

Nołat. Klever zev bura paşkalə i muşin vevtə kъzvъ kъz perinaən. Eta poniş jogturun pədə, vədmyń pız verme i ьв vesamə. Sişkə, **klever otsalə mijanlə pessyń jogturuləkət.** Klever uvtiş petəm mu unażıksə ovlə səstəm, jogturuntəm. A mijan ovlə, mukəd kadə on i təd tъj vədmə: livo ղan, livo jən. Pravda, gryış zaa jog turunъskət kolxozzez pessyń velalisə-nı, no tъmda eza posni pələs jogturun, kədakət oraləmən pessəməs ovlə şekъt.

Vitət. Klever şetə въеəтъка ispołzujtnъ miñerałnəj udovreñnoez, kədına godis godə şərna paşkъtъka da paşkъtъka pondənъ rъtń pijnan kolxozzezə. Siş, naprimer: rъtń-kə klever vevdərə superfosfat, to mijan, ətkə, loas ьзытъk urozaj klever turunlə, a osobeñno urozaj kəzəslə, mədkə, superfosfat rъtəm poniş vuz siştema kleverlən paşkalə unaən въеəтъка, въпəнъка i şetə unażk organiçeskəj ostatokkez muşinlə, kuimətkə, ьв, kəda petə klever uvtiş, loas bogat kъk osnovnəj pitałelnəj vesestvoən: azotən da fosforən.

Kvałət. Mijan okrug İnovodnəj. Kolxozzez ožyn suvtətəma. zadaça—godis-godə lebtənъ lonlış urozajnost. A medkolan uslovijaſ ſon urozaj lebtəmyn—medvъ ožza kulturaes vəlisə burəs. Vot eta **medbur ožza kulturanas ſon-lə i loə klever**, kəda, kъz mi vъlypnъk až-žylimə, bogañtə muşinsə pitałelnəj vesestvo-

ezən, bursətə müşinlis struktura i vesətə sijə jogturun sogja, tıj zev ovla vazno lənlə.

Şizimət. Klever zevbur, pitatələnəj verdas vəd poda pələslə. Sijə p zə ispolzujtńy i turunən, i kok uvt verdasən, i zəlonəj podkormkoən i şilosən, i kъz koncentrirovannəj verdas pizən. Pətəs (pitatəlnost) sərti 2 kg bur klever turun ravnajtçə 1 kg zərlə. Mədənəz sunь, bur klever turun 1,5-iş pətəsazъk ovьç-nəj viž turunşa. Kleverъn em una belkovəj vessestvo, kəda zev dona poda verdasən. Eta belok em kakraz sija vessestvoъs, kədaiş arkmə məs gыrkъn jəv. Belok kolə siz-zə i vədmış tom podalə. Belok eta, pozə-kə sunь, em stroyitələnəj material, kədaiş arkmə zəvotnəjlən organizm. Zəvotnəj organizmъn təlo belok arkmə verdas belokiş, a təlo zır ne objazatelno verdas zırış. Vot tıla şełskəj xozajstvo oзъn, osobenno kolxozzez oзъn, kъtən jona zoramə podavəditəm, belkovəj vopros jılış zadaça resitəməs em zev ızyt delo. **Klever kakraz — medbur çorxt, beloka verdas.** Ožlaqenъk god məd vərti socialistiçeskəj podavəditəm pondas predjavlajtńy trebovanqoez şerna şo ızytəkəş i ızytəkəş kъz verdas. koğcestvo oзъn, siş i sъ kaçestvo oзъn.

Kykjaməsət. Mijan gərd klever, kəda siş permskəj gərd kleverən i suşə, zev urozajnəj da ustojçivəj kultura. Əni peremskəj gərd kleverən pondisə intəresujtćıny zapadno-Jev-

төрөлжкөй государствоэз и Америка. Мижан задаца сиң пашкәтпү көвер көзәм, медвь көзүсөс сүлән түрмис нә токо мијанlä, нә и вәли въ тъј шетпү гоударст. о.ә petkәтпү granica sajə

Vot әни-кә въдәс енә bur кацествоесә көверлиш вошпү әтлаә, а именно: sto sъtag oz poz визпү pravilnaj șevooborotez вълә, sto kөver lebtä poçvalis plodorodija, bur, сәтә sълиш struktura, vesәтә ьвсә jogturuн ronış, шетә вургъка ispolzujtnы mineralnәj udobren-noez, javlajtçә medbur predsestvennikәn lõnlә, sogdilә, sto kөver әddәn bur poda verdas i кәзьс сүлән petkәtçissә granica sajә, то loas bura vezәrtana, тъла партия да pravitelstvo seeëma suvtetapъ vopros kөver vәditam ј-лиш и тъла kolxozzezlә kolә әни-зә staxanov-skәja kutçisпү пашкәтпү kөver көзәм.

SSSR zemledelija narkom jort Çernov кәр определитис znaçennoсә kөverliш, suis siñ: „kөver mijanla seeäm-zә vaznaj kultura, къз i sogdi, eta şәrti kөver көзәмсә пашкәтәм вълә vñimañnoс medvь vәli seeäm-zә, къеамә kolxozzez i sovetskәj organnez тъççalәпь sogdilә.“

TURUN VЪLӘ KŁEVERLӘN AGROTEXNIKA

SEVOOBOROTN KŁEVERLӘN MESTA.

Şevooborotn kөver kolә көзпү tәdәmән. Si-jә көзәпь sija ьв вълә, кәда pravilnәja cere-

dujtçə mədik kulturaezkət. Kəzəsa-łona-klevera şemipolloypo, kəda pərtşə mijan okrugypo zev paşkət mu territoriya vylə, klever kolə kəzən pəkuimət əv vylə. Kəzəsə sija zyn əv vylas ətləyin zərkət livo sogdikət. Kytçə şurə klever kəzən pəz poz, sijən, sto pərtas sija besporjadok i pravlinəja kulturaezlən çeredujtçəməs əbas. Veşkətnən etə ozyvkasə səvərəyin loas şəkət: ed klever ətik mestaas olə kyk god. Oz poz, siż-zə, klever çoza bergətnən ozzə mestaas vər. Kolə norovitnən god 5—6, medvə muşin soċċiis, a to sija tħażas i kleverlən urozaj krutəja usas.

MUŞIN NƏBZƏTƏM.

Muşin dorəz klever avu əddən trebovatelnəj. Sija vyeemə arkəmə i zev şəkət da koknüt muşinnez vylən, eməş-kə toko sъyη pitatelnəj vessestvoez da eż med vəv əddən kəs. Medbur muşinən klever uvtə ləddişşənələrət sugħiñkkez. Kyeemikə specialnəja mu ղewzətəm (ovgabotka) oz kov,— muşin ləşətçiše siż-zə, kyz i vevttan kultura uvtə. Mi suimə-ni vylənqək, sto klever aslas vuzjaen pṛygə zev pṛdъna, eta şərti kolə, medvə muşin ղewzətəma vəli pṛdъnqəkka.

Ləşətnə muşinsə vevttana beldmas uvtə, a siż-kə i klever uvtə, kolə arşaŋ. Eta ponda muşin gərşə lylin uvtə pṛdəsəz—20—22 san-

ṭimeṭr p̄dьna, koqesno, lezə-kə gəran sloj. Gərnъ kolə rovnəja, medvъ eza vələ komokkez, medvъ mədrъ dospovnaəz ղevzətikə lois bur, ղevyt müşin ož tulxsə ьbsə riçaləpъ. Suraməm müşin vylət şərna kolə veſtъpъ kultivatorən, rıskətпъ, a jona-kə topalis, to i gərnъ. Kultivaciјa vəryп livo mədrəv gərəm vəryп kolə piçavnpъ, medvъ müşins vəli ղevzətəm kъz kolə. Kolə tədnpъ, sto klever kəzъs posniit i kundişsə sija ղerdyна, a eta şərti ne ղevzətпъ-kə kъz kolə müşin, sek oz pondъ roznpъ kəzъssə vyeemika kundъpъ. Kəzan ozas müşinsə katajtəpъ valokən, medvъ vlagabs p̄yəsa slojješis kajis vonlaq i med çozzъk въ petalis posniitik klever kəzъs.

KLEVER BURŞETƏM

Klever zevjona reagirujtə udobreñno vylə. No udobreñnoesə kolə p̄yrtпъ vəra-zə tədəmən, medvъ ne զugnъ şevoovorotъn puktəm şiste-masə. Kъz pravilo, glavnəj çast nažomlən da miñerałnəj udobreñnoezlən p̄yrtşə par vylə. Medvъ lebтъpъ kleverlis urozaj, ovlə zev bur parsə eza i izveskujtpъ, koqesno, səima-kə sija. Osnovnəj p̄yrtan udobreñnoşa zev bur ovlə paras p̄yrtпъ eza nažom. Nažom əddən vyeemta aßə myççalas kъz vevtlan kultura urozaјnъ, siž i klever turun urozaјnъ. Opr-tez myççaləpъ, sto p̄yrtпъ-kə parə vevtlan

kultura uvtə nažom, klever turunlən urozajsə sodə 1,5-iş. Eməş-kə kolxozlən dovol miliqə-rahnəj udobvreñqoez, to pozə nişə ne posredstvenno ryrtnı turun vylə klever uvtə. Izvest, korə-kə sijə muşin i avı-kə vəli sija rytəm parə, pozə rytəm arsə ləm uvtə gəran uvtə. Məmda kolə rytəm izvessə, tədmasşə muşin kislotnosť şərti. Etə voprossə vəli-və burzək soglasujtnı agronomkət. Superfosfat rytşə tulıssə ożzək—pervujiş zab piçaləm uvtə, med-və səvərən kultivirujtikə kundınpı sijə 10—12 santimetr pədəna. Norma gektar vylə 3 centner.

KƏZAN KAD KEZƏ KLEVER KƏZƏS LƏŞƏTƏM

Bur klever kəzəs şəfə i bur urozaj. Bur kəzəs pozə tədnı vevdərşan. Sılan rəməs dəvdalana fialetovəj da vez ottenoka. Rəm şərti-zə pozə tədmavnpı i kəzəslis çuzansə. Uməla çuzan kəzəslən rəməs gərdvəvja livo şədəvgərd (koricqəvəj). Bıeəmika-kə əeeəm kezəssə vižətnı, pozas mukəd tuş kolasiş ažzınpı şədəvgərd-gərd rəma tuşsez, kədna mədəozən nihtişşən „kraşikən“. Ena kəzəs tuşses gərdətənə dyr kujləm ponşan (2—3 god kujlənə kədna) i sek, kər nepraviñəja nişə xranitən. Bur klever kəzəslə kolə, med-və petalis ne jeeazək 80 proc.-şa i səstəməs vəli və ne lazımyzək 95 proc.-şa. Isklüçitelnəj sluçajjezə pozə leznpı kəzanə klever kəzəs,

kədnalən petalanıb 65 proc. i səstamıb əe. lazınlıtzıb 90 proc. Vlažnost kəzəslən medvə vəli əe vylıpnıb 12—15 proc. Bvd klever kəzəs kolə əerimənno proveritń kəzəs peslan laboratoriyaen.

Klever kəzəsyń una ovlə verşa jogturun kəzəs, kədə zevşəkbt ovlə torjətnı, vərjınp. Meduna jogturun kəzəs ovlə to kyeəm jog vədmassezlən: poviliikalən, tujdor turunlən, eəekərlən, ləz çvetkilən i mukədlən. Bərjınp jogturun kəzəsklever kəzəs kolasiş pozə toko speciałnəj sortirovkaen „kuskuta-ən“. Əddən lok keris jogturunən klever ryeckb ovlə poviliika, i los azzəm sija kətvi 8 tuş kilogram klever kəzəsyń, şorovno seeəm kəzəssə virzıb əe kəzpi, kytçəz oz lo vərjəma poviliika kəzəsyń əikəz.

VEVTAN A VEDMAS I KƏZAN SROKKEZ

Kəzpi kleverse pozə əe vbd kultura uvtə. Kolə tədnı, sto vevtən kulturalə oz poz əddən vevtənp kleverse. Eta şərti kəzpi sijə greçika uvtə, aqkyc uvtə libo vika uvtə oz poz. Oz poz sijə siž-zə kəzpi i lon uvtə. Vevtən vədmas med vəli çoza voan, medvə çozazık voşpi sijə i şetni klever petasla vyeəətəzka zoramnı arəz. Kəzpi vevtən vədmas kolə ož, kyz toko voas muşin, medvə upazık voşpi müşinşis tuluşşa vlaga, əe şetni koştynp vevdər

slojla, kylçe loas pyrtama posnitik klever kæzs. Sek-zæ vevtlan vydmas şerén kolə kæz-py i klever. Şormatçyn klever kæzemən, kyz etə kerəny tukəd kolxozzez, oz poz nekəz.

KLEVER KÆZAN SPOSOBBEZ I KÆZAN NORMA

Medbur kæzan sposob, kæzamə-kæ kleversæ turun vylə, em lozşa kæzan. Lozzən rjadovəj kæzaq ponşaq klever kæzs muas kundişə ətpədəna i ətməzən jukassə omən mi paşa. A eta kleverlə zev kolan tor. Essa, lozzən kæzanə klever kæzs munə jeeazək. Kiən kæzikə-kæ 1 ga vylə munə 14 kilogram kæzs, to lozşa kæzan dyrni munə toko 10 kilogram. Praktika mışçalə, sto kiən klever kæzs kæzsə kytən eəka, a kytən i avu tuş. Eəka kæzem petas çoza sonalə i sişmə, a soçela kæzem petas vəra tırə jogturunən. Kæzpy kleversə kiən əddən şekbt i vügada avu nekycəm, eta poniş neprimenno i resitelnəja kolə pyrtpl lozşa kæzan. Kæzpy kleversə pozə nəq kæzan masinaən, toko kolə suvtətnə kæzan apparatsə ustənovlennəj norma vylə. Kæzan masinaən klever kæzsə vevtlan vydmassslə popereg, a ne dol, medvə vyd vydmaslə şetnə pitajtan plöşçadəsə unazək. Kæzan masinalən vətasses (gruziloes) boşənə da sosnikkes əuzətçənə 1—2 žveno vylə, oz poz, siş-zæ, kleversə kæzpy vevtlan kultura kæzyskət sorlaləmən, siş kyz

sek kleverlən kəzəssəs da vevtən vədmas kəzəssəs kundişsəsə ətərədəna, a kolə nişə ətsə ətərədəna, mədsə tədərədəna. Klever kəzəssə rədəna fundənə oz poz. Osovenno şəkət, uşsa müşinnez vəlyn etaz kəzəmən pozə izvodavnə qəlosə vədən.

Klever kəzəs rədənanas kundişsə vəd müşin vəlyn nə ətməz, da i kəşan kad vlijajtə. Sərat normalnəj kundan rədənəs şəkət müşinnez vəlyn şətşə 0,5 — 1 santimetr, sərat şəkət müşinnez vəlyn 1 — 2 santimetr i rıskət kəs müşinnez vəlyn 2—3 santimetr. Şorməm kəşan kadə klever kəzəs kundişsə əvənə rədənəzka.

Kolə çapkın pəzə kəzəpə kleversə kiən!

KLEVER ŞƏRƏN UXOD

Mijan uslovijaezin klever kəzəs kət kər mədik, vevtəna kultura uvtə i kyeəmkə osovennoj uxod as şeras pervojsa gədas oz kor, kolə toko vyeəmika oravnə jogturun, medvəsija astas petasən ez pədtə klever petassə. Vevtən vədmas mədrys arjavnas vundənə kolə ozzək i çozaçək suslonnesə zimļavnə, medvə pə uvtən tom klever petas ez kuv. Suslonnez uvtən arkmənə kustəvvəz, kədnə vəlyn pondə kajnə jogturun.

Mükəd godə klever zoramə zev əddən, i osovenno jona boşə vədənə vevtən kultura

воштәм вәгъп. Коңың-кә сијә сиң тәв кезә Ыт увтә, то vermas sija рәззепп i siштыпь. Med-вь eta ez arkть, kolə kleversә arjavnas ье-къпь i ьеkәм turunsa sek-зә kurtпь da ьв vылиш җимлаунь. No klever ьекишә ne lazmty-зька 10—15 sanтиметрша. Arsә klever ьекишә zablagovremенно—недел кък-куим озти кънтан votәз, medвь ьеkәм podьs vermis voçтыпь i zoramпь.

Lazmtytinnezyп, kъtәn sulalә va, klever vermas vamпь i kүнпь. Sek etaeem vainnesә kolә koштыпь, eta ponda kerшәпь пеъзт kanavkaokkez.

Viшпь poda pervojsa godas klever ьв vуjып oz poz ңекъз. Kolә zev въeәma viшәтпь, medвь jәrrez oштәм вәгъп klever ьв vуlә ez шur poda. Osовеннәj vred kleverlә vajәтепь baлaez da vәvvez. Nija klever petassә jirәпь — sыгәпь mu berdәt, a petaslә eta umәl.

Pervәjsha godas klever ьв шәгъп uxod avi ьзыт: tulъsnas оззьk, kъz toko muşin suramas i oz ronъj лakaшпь piңa berdә, klever ьв kolә piңaунь. Piңalәmәn mu vevdәrsha keңьs (korkaьs) pazalә, mu рьеkә „poraez“ oшшәпь i muşinlәn „lolalәm“ burşamә. Etassa piңalәmәn җимлашшә ьв vуlә kolәm vundәmpod.

Kolә pessьпь i jogturunnezkәt, kәdnа zevvzyt vred vajәпь kleverlә. Kolә oravпь jogturunsә въdәs i viшәтпь—avi-ja sъ kolasып povilika. Em-kә jogturun kolasып i povilika, to pozssә sъliш въdәs kolә ьеkъпь, ьеkәм

massasə soňń, zarazitçəm mestasə kyeenliń 30—40 sant. rędъna kanavaen i ьekəm pod uvtſis musə rędъnъka garjyń—bergatń.

Povilika—zev lok jogturun-parazit i əddən opasnəj parazit, i kytçə sija suris, setiș զimļavń sijə kolə vuzjanas, medvъ mezdyń os-tatkişa zoń uçastokkezsə. Klever siž-zə často verme zaražitcyn p i klever rakən. Sylən kor-nevəj sejka vylas i za podas šelitçə çockom çerań vezkod bag, lissez çockomtən i loen kyzvъ şerebristəjəs. Eta şərti pozə tədn̄, sto klever ьv vylə javitçis klever rak. Medvъ sъ soga mezdişń, kolə neprimenno zaražitçəm vydmassesə letń da զimļavń.

Mədi godə klever ьv şərən uxod seeəm-zə, kyz i pervəjşa godas. Seeəməş osnovnəj agro-tekničeskəj praviloez, kəzamə-kə mi kleversə turun pondaiş. Çulətn̄ enə praviloesə trud-noştez avuəş nekyeeməş. Vyd kolxoz ovjazan levťń agrotekničika klever ьv vylən. Eta agro-tekničikaen sija ovespeçitas asləs zev dona kle-ver turunlis ьzyt urozaj voştəm.

TURUN VYLƏ KLEVER ՅIMԼALƏM

Vydtń klever—eta toko eza izyslən zyn̄s. Kolə kuzń sijə Յimļavń, a kolxozzez mijan ənəz eza etə kern̄ ezə velalə. Kolan kadə Յimļaləm kleveriș turun arkmə zev vylən kaçest-voa, a Յimļavń-kə sijə kadtəg, turun vermas

Еъкпь siш, sto aslas kaçestvoen loas iзас kod.

Mukәd kolxozzez kleversә зимлаләпь кәр jurъs sъlәn въdsәn oşşas çvetә. Kolxoznikkez çajtәпь: къпым-рә şorənзъk kleversә turun vylә ьекан, sъпym turunьs loә unazъk, sto-рә „тъj termaşny klever zimlalәmәn, as-рә eza въdmәv kerә!..“ Eta zev vrednәj i озывоçnәj тәңеңdoыs. Kәr klever ьв vylәn sulalә dyr i çveñitә, sek sъlәn pitatelnәj vessestvoes zañis şәrна boşşәпь çveñitәm vylә da kәzъs arkmәm vylә i zaas kołәпь әddәn jeea. Belok, kәda medkolan tor podavәditәm i kәda mijan oz tъrть, dyrzъk sulalәm kleveras loә jeeazъk, a sъ tujә klever zaas әkşә unazъk kletçatka (drevesina). Mijanlә kolә ne kletçatka, kәde тымда kolә mi vermam boşny kәrgümis da iżasis, a mijanlә kolә belok.

Siž, suam, tәdmalәma, sto pitatelnәj vessestvoez gәrd klever turunьn, ne әтик kadә boştәмьn, to тымдаeş:

Zimlalan kad	kәs ves- sestvo.	Uz protein (be- lok).	Uz zyr (vi).	Uz klet- çatka.
Çvetitny pon- dәtçәm	22,5	21,4	5,5	25,6
Bъdsa çvetyn	22,7	17,3	4,4	37,1
Voikә	34,8	17	5,1	39,5

Etaş pozə kerpə vəvod, sto turun vylə kleverse kolə zimļavp sek, kər sija çveṭitp toko pondətçə, sek, kər jurbs sylən oşşəm toko zəpəsvi. Eta kadə zimļaləm kleverən loasə unazək pitələnəj vesstvoez: belok da xrakmal, no tymbdaən-kə jecəazək centnerrezən tycçaləm urozaj.

Vot eta pervəj osyvka, kədə mijan kołəm goddezə kerlisə vədlainyn.

Mədik ղedostatok turun vylə klever zimļalikə vəli to kyeəm: nekin ez pessə urozaj əstəmkət. Deloys to təjən: meduna belokxs kleverən vişşə medqəznəj vədmas torən: klever lisokkezən da jurokkezas. Dırkə əv vylən kujlas turun vylə əekəm klever, to zimļavtən kəs lisokkes sylən da jurokkəs əgəpə i kołəpə toko zaes. Koçəno, etaeəm turunlən donəs əsə.

Etçə ылəzək pırtəm tablica şərti pozə ažəypə, tymbda vişşə belok vədmas torrezən, kədnə ղerimənno turun zimļavtən oz kov əstənpə.

Bədmaslən torrez	Belok	Zyg (vi)	Kletçatka
Çvetitan jurok-kezən	19,28	2,73	19,94
Lissezən	19,25	2,25	11,77
Zaezən	8,53	6,80	33,25

Бекъпъ кlever kolə ьекан машинаен, но не әddən lazmışta, осовенно pervəjşa polzuğt-çan godas. Koştyńpъ klever turunse zev şækъt i otvetstvennəj delo. Klever koşmə ne drug, lisokkes sylən da jurreş koşmənъ cozzıka, a zaes zagənzıka. Kəs pogoddaə ьekəm vəgyp klever kolə vižev kernъ sondi výlyp, med sija kulis da puzamis, a sývərən kurtnъ sijə negyriş lozzezə. Lozzez-ryr pondas vetlyp vozdux i turun koşmas ətmoza, oz əstə ne rəmssə assis, ne çəskət duksə. Lisokkes da jurokkes əbasə siżə jeea. Medvъ okonçatelnəja koştyńpъ, klever kъk lun kujləm vərti kurtənъ da teçənъ satorreza. Zera pogoddaə klever oz kov kołpъ kujlyp mu výlyp, sija koknita i torpta vartçə zerən mu berdə, a eta ponış əzə i coza pondə sişmyp. Etæem pogoddaə, medvъ koştyńpъ klever, kolə neprimenno kernъ todelnəj vesalaez libo kozlaez. Zorodə teçən oz poz klever korpnaez kъskavnpъ ətik tuj vylət, a to sъ mestyn mədrig kleverbs kulas.

Vot ena proştejsəj praviloes turun vylə klever vədítəm jyliş cəvazatelnə medvъ vəlisə fədəməş i uçtonəjəş, nişə vədsən kolə rygtپ olanə. Bvd kolxozniklə kolə boşpъ jurə, sto turun vylə klever ьв paşkətəmkət eəe med vəli levtəma i ʒimlaşan agrotehnika. Bura-vy-eema ʒimjaləm klever turun unaiş vestas vñitmanlıqosə, kədə vəli şetəma sylə prakticeskəj uz nuıkə, i vajas zev ьzət połza kolxozla.

KƏZBƏS VƏLƏ KЛЕVER VƏDİTƏM

Pravılınəj şevoovorottez vylə viziń i klever kəzəm paşkətń mesajtə mijanlıə mijan okrugъn sija, sto oz tırmı̄ klever kəzəs. Eta şərti saməj maťna kadə mijanlıə siž kolə suvtətń klevernəj kəzəs vədítəm, medvə 1937 godə boşń tırmən količestvo klever kəzəs, kəda vı̄ obespeçit is mijanlıə vozmoznost' viziń suvtətəm şevoovorottezən pravılınəja kulturaez çeredujtəm vylə. A eta mijan vı̄pın, mijan vozmoznost'ın. Partijalən da pravitelstvolən 1936 godşa 31 mart lunə lezəm postanovleniňoys, kədaňn susə klever urozaj lebtan mero-priyatijaez jılış, posluzitas zev ı̄zət tolçokən, medvə çozazık razresitń etə zev vaznəj voprossə.

Osnovnəj meropriyatijaas klevernəj kəzəs vədítəmən em specialnəj klever kəzəsa uçastokkez puktəm. Mijan, kъz pravilo, kəzəs vylə kołççəvlis klever sija-zə, kəda munis i turun vylə. Konesno, vizcışń etaşan klever kəzəs vylə bur urozajjez ez pozılvı̄, siž kъz turun vylə kleverlən agrotexnika ətik, a kəzəs vylə nevna mədik.

MUŞIN UZALƏM DA KƏZBƏS VƏLƏ KЛЕVER BURŞƏTƏM

Uzavnı̄ kəzəs vylə klever uçastok kolə siž-zə, kъz i turun ponda kəzəm klever uças-

tok, мәдңозән 8ипъ: medвь ти вәли рұғынъ-
ка гәрәм і въеәтізъка ңевзәтәм ріңаәп. Әд-
дәп vazno, medвь ена үчастоккес вәлисә сәс-
тәмәш, medвь ez вәв jogturun і озък е8ә въ-
еәма udobritәтәш. Кәзъс вълә klever pitaел-
нәj vesvestvoezyн nuzdajtçә :ddәnзъk, ңезели
turun вълә кәзәт klever. Рытпъ кәзъс klever
uvтә nažom oz rekomendujtçъ,— nažom ponis
sija zev jona въdmә— munә turunә, a kәzъssез
oz шет. Medbur dejstvija okazъvajtәпь klever
кәзъс urozaj вълә mineraлnәj udobreңnoez.
Siз, naprimer, mijan Sverdlovskәj областъп
suvtәтәм оръттеz тъççalәпь, sto urozajnoш su-
perfosfatәn da kalijnәj solәn udobritәm ьв-
vez вълып lebisә 60—87% вълә. Superfosfat
ryrtшә ти вълә 3 centнер әтиk ga вълә, a ka-
lijnәj sov—1,5 centнер ga вълә. Въдәs eta
ryrtшә tulissә pervәjsha godas-zә rіңаәт озып.

КЪЗ КЕЗШЕ КЕЗЪС ВЪЛӘ KЛЕVER

Medbur sposovьs кәзъс вълә klever кәза-
нъп em paškъt լoշza (rjadovәj) кәзап. Eta
paškъt լoշza кәзапьs kerşә oзък tulissә, kъз
toko muşinьs suramas. Кәзпъ овьçпәj rjadovәj
кәзап masinaәn, toko լisnәj sosnikkесә sъ-
liш veşşatәпь (vъkluçajtәпь), medвь լoш kolas-
ses vәliсә 40—50 santimetrәn. Pervo kәzшә
vevtlan въdmas, a sъbәrьn sъlә popereg kәз-
шә i klever. Paškъt լoշzezәп kәzәтәмә виғзъk

ovlə oravny, a saməj glavnəjſ — klever oz
şeskətçy, a vədmə kusəkkezən, jurokkes kəd-
nalən vədəs ovləny oşşəməş i eta poniş niyə
naşekoməjjez da mos pələs vyeəmzəka ażzəp, —
mədəozən-kə suny, oplodotvorennoe klever-
lən tunə vyeəmzəka i kəzəslən urozaj
levə. Nə veş kolxoznikkez splosnəja kəzəm
dýrni kəzəs vylə kleverse kołəp ostrovokke-
zən,—osnovnəj kəzəs massabs sek arkmə ena
ostrovok dorrezət. 8ərəs-zə, kytən arkmə vəd-
sa gyp, kəzəssə şetə jeeazyk. Siž kolxoznik
açys, on təd—podı i bessoznateñnəja, pondis
polzujtçyn pvojeobraznəj paşkət łożza kəzə-
mən, toko łożzes sylən arkmən kyeən-kyeən.
No çem-zə kołp etəeəm ostrovokkez—kyeəez,
burzək-zə kleverse kəzpy vyeəmika łożzezən—
lenloçkaezən ыв vylə da boşpy kəzəs vylə
bur urozaj. Oprytez məççalisə, sto paşkət łoż-
zezən kəzəm klever mukəd godas şetə uro-
zajsa 1 ga vylış 10 centner, mədəozən-kə suny,
urozajys levə vitişən, nezeli splos kəzəm
ыв vylən. Essa, paşkət łożza kəzəmən klever
kəzəs 1 ga vylə tunə toko 6 kilogram, a
splos kəzəmnas—12—14 kilogram. A eta, əko-
nomija, kər klever kəzəs kovşə una i sija
mijan oz tərmə, zev kolana. Zadaça vyd kol-
xozlən əni sulalə to myjn: kəzəsa uças-
tokkez kəzpy ცerименно bur, səstəm kə-
zəsən i kəzpy ovjazañe paşkət łoż-
za (rjadovəj) kəzəm.

PAŞKЬT ŁO33ƏN KƏZƏM KŁEVER ŞƏRЬN UXOD

Klever kəzən godə uxodbə sə şərəpə avi şəkət—kolə toko vesətnə vevtən vədmassesə jogturun sogja. Vevtən vədmassə kolə starajt-çəpə əimləvnə oşzək, medvə şətnə paşkavnə i zoramnə kəntan votəz kleverlə. Suslonnez əv vəliş vevtən kultura boşəm vərəpə kolə nəmedjenno əimləvnə. Tuləsnas mədigodə pırtşə vevdərsa miqərahnəj udovreñno da pi-naşşə. Eta vərəpə loz kolassesə kolə nevzətən vəla planetən. Sə kosta-zə kolə klever lozzezsə i oravnə. Etəcəm ovrabotkasə loz kolassezas gozumtvitəni kolə kərnə 2—3-iş, kəz toko jogturun javitças, i dugdənə toko sek, kər vədmasses lozzezsə ətlalaşasə ətamədkət i pondəsə pədətnə jogturunsə. Kolə vyeəema tədnə, sto toko bur uxod paşkət lozzeən kəzəm şərəp klever kəzəslə şetas vylən urozaj. Ne kerpəkə etə uzsə, jogturun klever lozzezsə tyrtas i nekycəm klever kəzəslən urozaj oz lo.

KƏZ ƏIMLAVNƏ KƏZƏS KŁEVFR

Kəzəs klever əimləvnə—iz zev otvetstven-nəj. Klever kəzəslis lazımt urozaj boşəmən priçinaas em to myjn: kolxozzez ne kolan kada i kuztəg boşənə klever kəzəssə. Eta ponşaŋ sija zev jona əsə. Klever kəzəs pondətçə vonə jurokas vəlişan, a ulış jurokkezas tuşses esə əgorəş. Kolxozzez-zə mijan viçcişə-

пъ, кер klever jurrez voasə vydənny. Eta kadə vylis jurres voasə addənəv, əimlalikə çeglaşasə i əsasə, a pıkət əsas i medbur per-vəjşa voəm kəzəsəs, əsas urozaj. Kolə əimlav-nı kleverse sek-zə, „ker əimlaşşə oşa i ne lezny kleverse sulalətnı dyrzık“, ker jurbs 75% vylə pəras koriçnevəj rəmə. Eta ovla primerno mişec bərti pervəjşa çvet oşşəm və-ryı. Kəzəs tuşsez jurokkezən eta kadə loasə çorxtəş, a za jyvves esə vez kodəş. Eta kadə əimləm kəzəsəs vydən loas kołtaezən. Oz-kə əv vylən klever vermə vonı ətməz, əim-lavnı sijə kolə vərjəmən. Kəzəsain əimlavnı pozə livo kiən, livo vundan masinaən. Vun-dəm klever kərtəşə posnişik kołtaezə i koştış-şə. Uşaləm jurokkezsə mu vylis neprimenno kolə aktən. Kolə nuətnı resiteknəj pessəm klever urozaj əsəmkət. Kolə tədnı, sto vyd kilogram klever kəzəslən kolxozzezlə em zev əzyl cennost. Partija da praviçelstvo ke-rənny preduprezdənno kolxoznəj predsedatel-lezlə, sto „klever kəzəsainnez turun vylə əekəm ponda, podaən travitəm ponda i ne kol-an kadə əimləm ponda, kolxoznəj predse-datellez pondasə privlekajtçyn pugolovnəj ot-vetstvennostə“.

KƏZ VARTNı KƏZƏS VYLƏ KLEVER

Kəzəs klever boştəm vərgyn sijə koştən i kolə sek-zə vartnı da zyrtnı. Bədəs etə uzzə

oz poz kъskъпь 20 lunşa dыrзък klever vos-temshaн.

Pervo kolə ovьkновеннəj vartan masinaən klever zaez berdiş leşńь jurrezsə. Klever iżas-sə ovlə burzъk masina-ryr leşńь kъkiş. Eta vərъn koştəm klever jursə kolə leşńь speciałnəj masina-ryr, kəda suşə kleverotorkaən (8eñellən). Kleverotorka-ryr kolə leşńь ńe ət-ryr, a 2—3-iş; ətpriş leşəm vərъn klever jur-rezъn kolə eşə una kəzъs. Toritń kleverversə pozə i ovьkновеннəj vartan masinaən, toko kolə kernъ todeñnəj prisposoblenqo. Eta pris-posoblenqoyslən ustrojstvoys to kъeəm:

„Boştənъ nol duga—zyn krug. Pilitənъ niјə pəvveziş. Kъzanapıň 40 mm. Ena dugaes ətmədərşaň vartan masinalış kutənъ varavən. Krepitçisşənъ nija todeñnəj ruovəj plankaezən. Pъeşaňas vurşənъ krъsa vevtlan katałən (kovşas kъk lis). Vuran ožas eta katał kərtas rъ-rətcişşənъ oştaez kъz torkaə, mədənəzən-kə, kərt lis vylas kerşə raspiłnəj vevdər. Kerşə eta siž: lis olsalənъ rovnəj vevdər vylə. Linęjka kuza pełəsiş pełəsə diagonallezən kerşənъ veşkъt viżzez. Kolasses vižis vižəz 10—15 mm. Seşşa sulga bokas lisas, kəda pondas vevtlyń vartan masinalış pъran oştasə, viżzezən-zə pasjalənъ ošta əzъnok. Məd lis vylas, kəda pədnalə vartan masinalış petan oştasə, əzъnoksə pasjalənъ veşkъt ladorşan. Eta vərъn kərtovəj lissez vylas viżzes şəiti kərttulən livo pъzjanən rъ-

rətlənər oştaez. Torkaabs pylən kershə ryeas i vyd oştalən paşkyləs vəlli və əperəşkyləs 2 mm-şa. Pasjaləm vizzez şərti-zə pişkətənər oştaez—əsənpokkez. Lıs kərttuvvezən dorənər dugaez berdə. Arkməm cılındır kəsalənər baraban vylə siž, medvə baraban piñqəzşən duga-ez dənəş kolasəs vəli ne paşkyləs 1 sm-şa. Vevdəriş duga köçəçəs ryeatəşənər baraban deka poperesnəj şənkəezə, a ulışsəs stökən ətlaaşasə. Plankaes krepitçişşənər molotilka berdə bolitezən livo vinttezən. Siž baraban loas vevitəma kərtovəj kuçikən. Klever toritan uz munə siž. Petan əsənpokəs pədnəşşə pəlokən— zadvizkaən. Barabanlə şətşə raboçəj skoroşt. Ətik mort masina ryzan vylə şetalə klever jur. Mədik sijə iñdə ryzan əsənpokə. Kytçəz klever jurrez zyrtçənər, ryzan əsənpok pədnəşşə. Klever jurrez, baraban ryeekə şurəm vərən, dyr baraban piñqəzən zyrtçənər petan əsənpok dənə, kəda periodiçeskəja oşşəvlə, medvə lezən klever jiki. Şuğənər baraban ryeekə klever jurrez-şə porcijsaezən. Etateəm prisposoblennoən klever kəzəs zyrtçə bura, ətik uz lun pozə zyrt-ny 1,5—2 centner kəzəs. Etateəm prisposoblen-nyes—askerəm torkaes vazyn-lı upotreblajtçənər klever rajonnezən Sverdlovskəj oblastas”.

Zyrtəm vərən klever kəzəs koştişşə, vesət-çişşə i puktişşə bur, kəs pomessyennoə. Kəzəs xranitikə kolə prokod vişətلىپ, medvə kəzə-

səs ez vaz da ez sonav. Normalnəj vlažnoşťs kəzəslən medvə vəli nə vülbəzək 13%-şa. Vlažnoşt-kə kajə eta procent vevdərə, sek sročnəja kolə kəzəssə koştyń. Vazəm kəzəs çoza pondə sonavń i əstə assis petaləmsə.

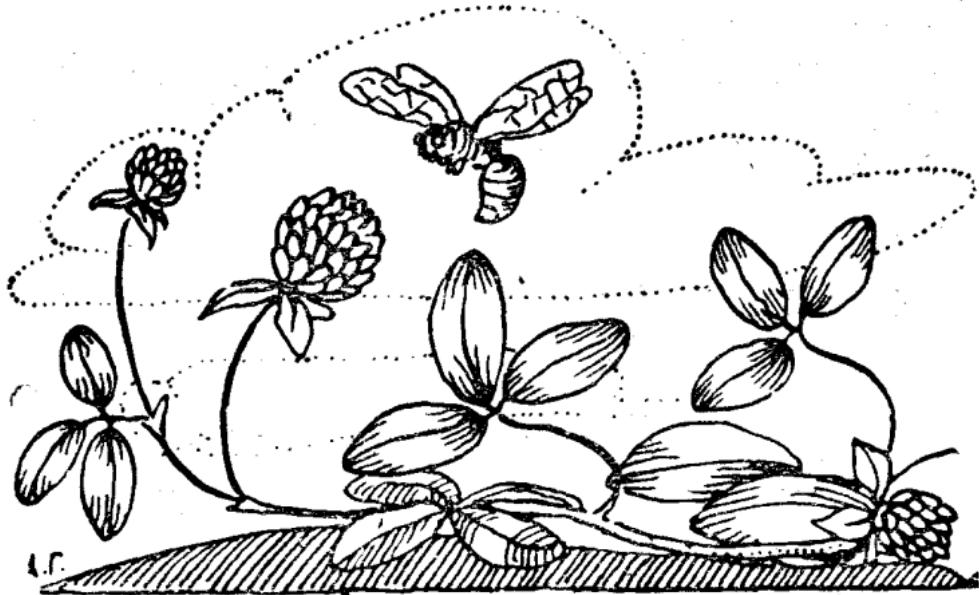
SPLOSNƏJA KЛЕVER KƏZƏMİŞ KƏZƏS UÇASTOKKEZ

Kılcəz paşkət lozşa kəzəm paşkəta paşkavń kolxozzez kolasıń ez jestə, kovşə kəzəs klever uçastokkesə torjətlyń ovıknoven-nəj splosnəja kəzəm klever ıbbeziş. Eta ponda kolə vərjyń, medvə klever vəli rovnəj, nə eək turuna. Uşəm klever, əddən vijnəja vədman klever i jogturuna klever kəzəs vylə kolń oz poz. Esşa, kyz oryt, vəd kolxozyn pozə splosnəja kəzəm klever ıbiş kernə paşkət lozşa kəzən. Eta ponda tulusse ożzyk vəla ɺaňetən livo specialnəj kuimpeleşə lapçatəj piňaen kolə gərnə ıv vylən loz kolassez. Enə loz kolassezsə gozumtvylən kъkiş-kuimish esə kolə nevzətnə. Sek arkmas lentočkaa paşkət lozşa kəzəm i urozajnost seeəm uçastok vylən loas unaiş burzək, nezeli sek, kər kəzəssain kołń splos kəzəmən. Mukəd kolxozzez ożyn suvtə vopros, kyeem godşa klever kołń kəzəs vylə. Kołń kəzəs vylə pozə pervəj godşa i mədik godşa klever. No em-kə kolxozyn klever i pervəj godşa i mədik godşa, sek bur-

зък овлә коңы мәдик godşa kleverse, ави-кә sija jogja i bur taruna.

KLEVER KӘZЬSAINNEZ VЫLӘ KOLӘNЬ MOSSEZ

Uməł-kә urozaj klever kәzьslәn, priçinabs vermas lony opylitellez sajyn. Klever vermә

опылажтнъ пе въд нашкомај. Medbur опылителезән һаддішәнъ баłamossez, по i нија мијан uslovijaezъп jесаәш, а klever kәzьsainnez șәна паškәtәmән nuzdabs опылителезъп pondas sodny da sodny. Bałamossezлә otsavny опылажтнъ klever kolә kornъ мијан ojladorşa mossezәs. Ozzyk çajtisә, sto мијан moslәn klever опылажтнъ „пъръз зепътәла въдмәм“, sto sylәn ховотокъ klever çvetki рұdәsәз oz suз, a eta

Şərti eəktisə vajpъ výbъn kerəssezen olış mossezəs—lunvývşa mossezəs. No ena moszes aşpъsə dorjynpъ ezə kuzə. Nişə skresçivajtisə mijan gort mossezkət i pokoleñpoys arktyvlis uməl, lab. Sverdlovskəj zonañnəj stancija keris opyttez, kъeemə verməpъ opylaçtpъ kleversə mijan, gortis mossez. Opyttez tъçcalisə, sto mossezən opylaçtəm klever uçastok urozajsə şetə 2—3-işən i nejki 6-işən unazъk. To nija dannəjjes Sverdlovskəj zonañnəj opytnej stancijsaşlən.

GODDEZ	1 ga výlis urozaj (kilogrammezen).	
	Mossezən opylitəm uçastokkez výbъn.	Mosseztəg uçastokkez výbъn.
1925	740	310
1926	67	6
1927	318	88
1928	324	184
1930	460	80
1931	61	24
Kvat god şerna sərat pokazateli	328	115

Kъz pozə ażzyńpъ eta tablicais, mossezən klever opylitəmşən rezultattes ogromnəjəş.

Mijan dъnsan neylen em Kungurskəj mosopylitelnəj stancija, kədalən mijan mossezən klever opylitəmşən to kъsəməş dannəjjez:

	1930 god	1931 god	1932 god
Uçastokkez, кътә вәли suvtətəmaş mossez.	400	61	210
Uçastok, кътән mossez ezə vələ.	130	24	96

Kəzəs klever vylə mossez suvtətnə kolə kuzəmən. Suvtətnə-kə niјə uçastok dylşaң ылə—300 metr ыльна, rezul'tat ызъt oz lo. Medvur orylenqo i ravnomenrəjzək ovla sek, kər paşekaez suvtətçisşənə ətaməd dylşaң kilometr kъk ыльна, sek arkımə, kъz-taj suənə, „rapıta orylenqo“. Medvə vyeemika vəli çulətəma orylenqo, kolə ətik ga vylə suvtətnə 3—5 mos şemja. Avi-kə ызъt kəzəsain, mos şemjaez kolə suvtətnənən ıbo uçastok peleşsezas ıbo dorrezətəs rapıt ətaməd veştə.

Klever kəzəs vəditəm i mos vəditəm—eta kъk ɳerazluçnəj jort, kədnə etəeəm ətlañn olansañ voştənən zev ызъt vügada: mossez oplodotvorjajtənə klever, eta ponşan urozajys kəzəslən sodə, a mossezlə klever şetə ma—lev-tə vəra nylış ma urozaj.

Bid kolxozlə, kədalən em paşeka, kolə, medvə sija ispolzujtis sijə aslas klever uçastok vylən, ıbo suşed uçastok vylən. Kolxozzez-zə, kədnalən klever kəzəsainnez ызъtəş, kolə, medvə gozum kezə kontraktujtisə paşekaez mədik kolxozzezlis.

KLEVERKƏT ƏTLAYN ЬЗҮТ UROZAJLAN DA ZAZHTOÇNƏJA OLANLAN

Klever kəzəmlə mijan okrugıny kəsjə Ioplı ьзүт budusnoşt. Klever kəzəmkət ətlayn mı çozaşyk vuzam unańva şevoovorotfez vylə, burzıka ovespeçitam zoramən podavədiləm bur, belkovəj verdasən da levtam plodorodija mijan muşinnezliş. Şevoovorottezyn klever bıd godə mijan muşinə pondas pırtıń kık millon əktıbs şurs kilogram biologičeskəj azot, tıj ravnajtçə sułfat amoñij 116000 centnerlə.

Klever kəzəm vylə oz poz vişətń, kyz prostoj organizacionnəj meropriyatija vylə, iwo sija kərtashşə şevoovorottez pırtəmkət, a eta loə, sto klever kəzəm em političeskəj, əkonomičeskəj i agrotexničeskəj meropriyatija.

Mijanlış stranasə paşkyla kvaṭitis staxanovskəj dvizenqo. Medbur kolxozzez i peredovəj kolxozzez myçalənъ obrazeccez bolsevistskəj pessəmlis vylıń kaçestvo ponda socialističeskəj miuzaləmən. Bıd kolxozniklən zadaçaś sъbıń, medvъ vaznejsəj podjom rıçaggez vylə pukşəmən, a eta rıçagən loə i klever, suzətń vil povedaez da çozaşyk dornı kolxozzezlə za-zhtoçnəj kulturnəj, gaza olan.

РъЕК 

Г�рд к�лерл� па�кызык түj да въльпък агро�ехника	3
Мыj шет� к�лер	5
Турии въл� к�лерл�н агро�ехника	11
К�зъс въл� к�лер в�дит�м	23
К�лерк�т �тлашпъзыт иро�ажлаq да за�зъто� н�яа оланлаq	34

*Редактор С. Караваев
Техредактор С. Ф. Грибанов
Корректор А. Седегов*

Окплит №359. Заказ № 1121. Тираж 2000.
Сдано в производство 5/X-36 г.
Подписано в печать 29/XI-36 г. Печат-
ных листов 2,25. В 1 п. л. 21600 т. з.
Формат бумаги 35Х94¹/16.

НКМП—РСФСР, п. Кудымкар, тип.
„Свердполиграфтреста”

Цена 15 коп.

И. А. ФИЛАТОВ
КЛЕВЕР
Перевод А. Зубова

На коми-пермяцком языке